

REDACTIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 90.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . . . 20 cor.

pe 6 an . . . . . 10 .

pe 12 an . . . . . 5 .

pe 24 an . . . . . 2 .

Duminică pe an

4 coroane.

România și străinătate

pe an 40 franci.

P. Cripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 503

Serisori nefrancate nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Din crisă în crisă.

Crisa parlamentară a dat naștere risel de guvern. Ear aceasta a provocat o altă crisă, cum dela căderea lui Bánffy n'a mai fost: crisă în partidul liberal.

Se știa de toți, și până acum, că partidul pe care se sprijinea Széll nu era omogen. Autoritatea lui Széll și mai ales frica să nu cadă dela putere, dar mai ales lipsa unei platforme pe care să se dea o luptă lăuntrică, a ținut partidul la un loc. Acum însă, că M. Sa a dat preferință lui Tisza, va să zică reprezentantului liberalilor de baștină, atât gruparea Apponyi, cât și cea a liberalilor disidenți din giurul lui Andrássy, a început să se organizeze parte și prima manifestare a exclusivismului lor a fost refuzul de a colabora unui guvern Tisza.

Vechii liberali au răspuns apoi și ei în același chip! S'au întrunit Sâmbătă separat în sala mare dela Hungaria, ș'anume 104 la număr, dar ei conțeau pe adesiunea încă a 60 deputați. S'au prezidat-o Hieronymi, și se au vorbit Vörös László, Dániel Berzeviczi, Perczel, Tisza István, Kus Sándor și Kubinyi Géza, s'au votat unanim o moțiune în care se conține: 1) că în timpul din urmă s'au observat fenomene care prezintă partidul liberal în primejdie de a-i fi atacată unitatea; 2) scopul întrunirii este să asigure unitatea principiară a partidului și să declare, că fără privire la persoane, va sprigini numai guvern care să stea strict pe basa art. XII. dela 1867...

În realitate însă întrunirea aceasta a fost o puternică manifestare pentru Tisza, pe care l'au primit cu ovațiuni mari, după-cum aclamat-au cu frenesie și vorbirea lui, care s'a terminat spunând că cei de față vor sprigini numai un guvern cu deplin devotament

și fără să aibă reserve pentru întocmirile dela 1867...

Ceea-ce însemnează că un guvern animat de principiile depuse în Memoriu secret al lui Apponyi nu va avea sprijinul vechilor liberali.

De altfel în aplausele tuturor, Kubinyi Géza l'a proclamat șef (vezér) pe Tisza și fapt e, că presa maghiară întreagă așa și esplică întrunirea: ca organizare separată a vechilor cadre liberale și la club între cele trei nuanțe se și observă nu o răceală numai, dar vedite animosități.

Avem deci astfel trei crise: parlamentară, de guvern și de partid.

Și în același timp n'avem guvern. Ba până când scriem aceste rânduri, nici măcar nu se știe cine va compune noul cabinet. Contele Khuen Héderváry, ce e drept, a fost primit de M. Sa, a conferit după aceea pe larg atât cu baronul Fejérváry cât și cu ministrul comun de războiu Pitreich, după-cum se știe d'asemeni, că a sosit er la Budapesta, unde a căutat să vadă pe diferiții bărbați de stat. Chiar dacă i-s'a dat însă mandatul să compună un nou guvern liberal, e problematică reușita, deoarece ce două dintre nuanțele partidului liberal, agrarii lui Apponyi și liberalii disidenți cari ascultă de Andrássy, îi vor face și lui, ca lui Tisza, greutăți poate de neînvinș.

Se poate însă ca Viena să cedeze. Ș'anume: noul guvern să suspende discuția proiectului de lege militar și astfel să facă cu puțință ca opoziția să desarmeze, să nu mai continue cu obstrucția, ci să se voteze budgetul și alte proiecte de legi urgente, rămânând însă ca și proiectul militar să aște deplegere în șirul unui complex de proiecte asupra reformei întregii apărări a țării.

În cazul acesta viitorul guvern ar găsi o situație mai ușoară și cel puțin necesităților inexorabile ar pute face față.

S'o ducă însă mult cu o majori-

tate în care deosebiri de vederi dela început au fost mari, ear acum relațiunile au devenit încă și mai încordate în urma momentelor personale, — nu e de sperat. Ori-cine va veni, va trebui dacă nu acum îndată, apoi cel mult pe toamnă, să disolve Dieta.

Cu atât mai bine pentru noi, căci cu cât învălmășeala între partidele maghiare este mai mare, cu atât dacă ne vom ține bine, solidari și organizați, ne vom putea valora mai mult. Fie-că în alegeri am lupta singuri, împotriva tuturor șovinistilor, fie că pentru campania electorală am încheia cu unii ori cu alții armistițiu!

Pasivitatea Croaților. Turburările din Croația încep să facă valuri tot mai mari. Teara întreagă e în ferebere. Nici chiar în adunarea provincială nu se mai discută în liniște. Scandalurile sunt la ordi. ea zilei. În Dita de Sâmbătă opoziția a declarat acum prin deputatul Breszczenszki, că în proclamarea statarului ei ved o crimă, a cărei părtași nu vreau să fie, și tocmai de aceea de azi încolo nu mai iau parte la adunări. După declarația asta, toți deputații opoziționali s'au ridicat și au părăsit sala. — Croații încă au ajuns dară la pasivitate.

Mersul crisei.

Consiliu de Coroană.

Duminică nainte pe ameză s'a ținut la Burgul din Viena consiliu de Coroană, sub presidenția M. Sale. Au fost de față Khuen-Héderváry, baronul Fejérváry, primul ministru austriac Körber, ministrul comun de războiu Pitreich, ministrul comun de finanțe Kállay și cel de externe, contele Goluchovsky, precum și ministrul Landwehrului austriac, Welsersheimb.

Fără îndoială că mai mult decât asupra a ori-ce afacere comună s'a di-

scutat asupra crisei de guvern din Ungaria. Se crede anume, că îndeosebi concesiunile ce ar trebui date, pentru a desarma opoziția, au preocupat consiliul.

Banul în Budapesta.

Contele Khuen-Héderváry, banul Croației, însoțit de baronul Fejérváry, a sosit aseară în Budapesta, unde numai decât s'au dus amândouă la clubul liberal. Banul a convorbit mult cu contele Tisza István, contele Andrássy și baronul Podmaniczky. S'a remarcat că din parte-i baronul Fejérváry, a conferat cu Szentiványi, unul dintre căpeteniile apponyistilor.

Banul, fără îndoială, a căutat să se informeze asupra situației și dacă va fi primit destule asigurări, se întoarce la Viena și va anunța M. Sale că poate lua asupra-și sarcina să formeze un nou cabinet.

Atitudinea kossuthistilor.

Kossuthistii încep să se impacienteze. Ei au înaintat presidenției Dietei o rugare pentru a se redeschide seria ședințelor. Conform regulamentului Dietei, ș'anume a §-lui 125, ori când 20 deputați au dreptul să ceară redeschiderea ședinței suspendate fără a se fi anunțat până când se suspendă ședințele.

E interesant că în motivarea cererii lor, kossuthistii se arată alarmați că pentru resolvarea crisei guvernului M. Sa consultă cetățeni străini, adică pe Banul!

Socialiștii în mișcare.

Fiindcă opoziția de toate nuanțele nu vrea ca ea d'adreeptul să înceapă scandal împotriva Banului, la cas dacă într'adever M. Sa îl însărcinează cu compunerea guvernului, a pus pe socialiști în mișcare. Socialiștii lui Bokányi (care se inspiră dela stăpânul lor Bánffy) și democrații Ovreiului Vázsonyi au ținut adică ieri șfat și au decis ca în contra unui guvern Héder-

„Alla Romania“...

Renașterea sa România și-o poate mulțumi, incontestabil, în primul rând trimiciei poporului și a voinții sale de fer, a dorinții nestrămutate de a trăi viață modernă, liberă și independentă.

Fără bărbați de stat ca frații Brătianu, Rosetti, frații Golești, Cogălniceanu, Alecsandri și alții, puterea poporului ar mai fi dormitat încă multă vreme, ear fără amicii pe cari acești distinsți patrioți i-au știut câștiga în lumea mare, dar mai ales între frații d'un sânge, Italieni și Francezi, lupta generației acestora marți cu greu ar fi dat rezultatele în urma cărora cele două principate române au ajuns un superb regat, statul cel mai modern — aș putea vice singurul modern — în Orientul zguit d'atâtea evenimente și pătat de atâtea neajurate.

Între cei cari trăind în străinătate, și me în Italia, au căutat să ne câștige amicii, numărăm nu exclusiv numai patrioți ajunși miniștri, ci servicii au adus

neamului românesc și bărbații mai modesti. Între aceștia am avut onoarea să cunosc la Roma pe dl C. I. Mitilineu. Trăind de 27 ani în Roma, și servind în diplomație, d-sa a avut ocazia să cunoască mulți bărbați politici, literați și publiciști. Animat de dragostea pentru neam, d-sa a căutat să informeze pe toți, să-i câștige amicii cauzei române și să-i îndemne a scrie în favorul Românilor. Pe vremea când am căutat să răspândim „Republica“ și „Memorandul“, dl Mitilineu a fost neobosit și și d'atunci încoaș urmărește cu interes cele ce se petrec la noi și caută să informeze ziaristica italiană Prințr-insul Cavalerul Severino Attilj, publicist de valoare în Roma și literat distins, imi face onoarea să-mi trimită cartea sa intitulată „Alla Romania“ (Canto). În versuri suave, d'o dulceață rară și d'o gingășie emoționantă, amicul acesta nobil al mult încercatului nostru popor cântă virtuțile, suferințele și aspirațiunile neamului românesc.

Din versurile bunului nostru amic se degajează o așa iubire frățească, în cât autorul pare-că ar fi trăit între noi și soarta noastră ar fi legată de înșăși fericirea neamului său. Dată în mâinile tinerimei mai ales, această carte e menită să

câștige simpatiile tuturor Italienilor pentru frații lor dela Carpați și Dunăre.

Cântul dulce al dlui Severino Attilj este precedat de o scrisoare a dlui B. E. Maineri, care pe 63 pagini, cu literalele cele mai mărunt și îndesat, dă un resumat atât de perfect al vieții neamului românesc în epoca sa de deșteptare, încât nici un profesor de istorie român nu l-ar fi putut face mai bine și mai cu multă căldură.

Scrisoarea aceasta, drept prefață dă relațiuni exacte nu numai asupra luptelor politice române dela 1848 încoaș, ci îmbrățișează și mișcarea culturală română, ș'anume se ocupă nu numai de frații din regat, ci dă relațiuni și despre noi: câte ziare și reviste literare avem, și în ce împrejurări trăim. Arată apoi numărul Românilor și țările în cari locuiesc, după-cum consacră pagini bine gândite asupra Dobrogei, despre care vorbește cu mult interes, arătând cum prin dragostea Românilor pentru cultura latină s'a ridicat la Constanța statuia marelui poet clasic Ovid, și cum, peste tot, Românii sunt cel mai cult element în Orient, chemașt deci de soarte și împregiurări să împărășie aict civilizația română.

Pagini pline de elogi consacra dl

Maineri îndeosebi reginei poete Carmen Sylva și luptelor eroice dela Plevna.

Despre vitejii dorobanți, cari și-au jertfit viața pentru independența României și despre marele lor căpitan Carol I scrie cu adevărată evlavie.

Însemnătatea acestor cărți este mare pentru noi Români. Pentru-că îndeosebi acum, când avem să străbatem zile atât de grele: frații de dincolo având să lupte contra calomniilor Alianței Israelite, ear noi, cei d'aici, în contra șovinismului intolerant unguresc, cuvintele dulci venite dela frați nu numai ne încurajază, dar de fapt ele ne împrumută o putere, să putem astfel combate mai cu succes pe adversarii rasei noastre.

„De douăzeci-și-cinci de ani lupt, în înțelegere cu fratele C. I. Mitilineu pentru cauza Voastră“, — imi scrie veneratul publicist Severino Attilj. — Noi îi mulțumim cu iubire și-i dorim ani îndelungați, să lupte cu aceeași pasiune și în viitor, ca ajungând astfel mare poporul român, să fie preamărită Roma eternă!

Russu Șirvanu.

văry chiar dela început să pornească o campanie violentă.

Dar Românii?

Se știe că în actuală Dietă ca sprigintorii ai fostului guvern au fost și câțiva deputați de naștere — Români. Dintre aceștia dl. P. Mihali merge cu Apponyi, ear d-nii Dr. G. Sombati, Dr. N. Șerban, Pachomic Avramescu, P. Vuia și Ioan Ciocan au aderat la grupul lui Tisza.

Iubileul Réthy Lipot.

În vastele ateliere ale tipografiei sale, red al unei munci neobosite de 70 ani, venerabilul Réthy Lipot, încunjurat de numeroasa sa familie și de tot ce Aradul are distins, și-a serbat ieri împlinirea a 70 ani de când e tipograf. Altor muritori Cerul nu le harăzește atâta viață, lui Dumnezeu i-a dat putere să muncească atâta vreme, în deplină întregitate a tuturor facultăților sale și spre bucuria tuturor celor cari îl cunosc. Și cine să nu-l cunoască în Arad, mai ales care intelectual să nu-l cunoască?

Serbarea a început la orele 10.

Atelierul mare e frumos îmbobit.

Bătrânul jubilent e primit în aplause.

D-soara Victoria Fleșar îi oferă un buchet ear după ce s'asează pe fotoliu, îl felicitează Borhegyi Károly, în numele personalului din tipografie.

Apoi rând pe rând îl felicitează *Institutorii* Kálmán, primarul orașului, *Kristyory* János, președintele Camerii de comerț, *Keppich* Zsigmond în numele tipografilor, oferindu-i un album frumos. S'au citit d'asemenea mulțime de scrisori și telegrame.

Bătrânul asculta emoționat profund.

A mulțumit Dr. *Réthy László* savantul său fiu, care tocmai acum a sosit din Rusia, unde a fost în misiune științifică. Și a vorbit cu atâta înduioșare, că l'a podidit plânsul și pe el și a stors lacrimi tuturor.

S'a servit apoi o gustare și s'a închinat în onoarea serbătoritului jubilent, cărui îi dorim și noi deplină sănătate, că bucurie mare îl înconjoară.

Femeile Obrenovicilor.

(Urmare.)

Există la noi în Balcani o curte, la care domnitorul de douăzeci și cinci de ani *Le coup de canif dans le contrat de mariage*. Când obosit în jocurile sale, rețineră la soție se ruga de iertare, femeia i-a răspuns: „D-Ta ești domnul și poartătorul meu, D-Ta ești tata copiilor mei, până ce să te iert”. Așa zic unii, că numai stăpâniminte timpide de moravuri de curte sunt capabile de un așa răspuns. Groșesc. O astfel de manifestare a conștiinței femeii de multe ori echivalează cu faptele, prin cari se întărește temeliea tronurilor — și tocmai conștientă aceasta a fost, ce n'a avut-o sormană Liubița. Născutul ei simplu, impulsiv, funcționa după legile influențelor reflexive. Femeie născută în moravurile patriarcale ale casei țărănești, avea concepții cele mai înalte și învechite despre sfințenia căsătoriei. Așa s'a întâmplat, că aflând odată pe una dintre multele metrese ale bărbatului ei în patul nupțial, a luat cu liniște sufletească deplină un revolver ce era acățat în perete și fără un cuvânt de protestare a împușcat ființa nefericită, ca pe un câne turbat.

Deputația la Rege.

Deputația sârbă, care are misiunea să-l aducă pe noul rege în Serbia, Vineri a sosit la Budapesta. E condusă de *Velimirović* Pero, fostul președinte al adunării electorale. Din deputație mai fac parte: *Stanoiević* Ava, președintele scupcinei, *Ribarac* Stoian, vice-președintele ei, și încă o mulțime de senatori și membrii ai scupcinei. Cu totul 30. Intre deputați zărești și câți-va înși îmbrăcați în port național sârbesc.

Nepotul Dragei despre omoruri.

Interesant e, că în același tren cu deputația sârbă au sosit la Budapesta și surorile reginei Draga, și anume soția lui *Petrović*, Anna și *Giena Lunievița* și *George Petrović*, nepotul Dragei. Unui ziarist îi succese a vorbi în tren cu familia *Lunievița* despre omorirea părechii regale.

— Ce s'a întâmplat în noaptea aceea? — a întrebat ziaristul. — Vă rog să mi-o spuneți. Amănuntele aste nu le cunoaște încă lumea.

După o pauză mai lungă, *George Petrović* începu să povestiască.

— „Mercuri sara am cinat în Conac cu Majestatea lor.

— Nică când nu-l tutuiați pe regele?

— Nu. Nică odată. Regelui îi ziceam totdeauna „*niego veliciensco*” (Majestate). Către 11 ciasuri ne-am dus acasă Casa în care locuim era casa reginei și e așezată în dosul conacului. Cu toții ne-am culcat d'odată: mama mea, *Giena*, *Anna*, sormanul *Nicola*, *Nicodem* și eu.

— Către 2 ciasuri ni-au trezit salve de puști. Vineau de către conac. *Nicola* și *Nicodem* s'au îmbrăcat numai decât, și-au încins săbiile, și-au încărcat revolverele și au eșit. Pe mine nu m'a lăsat mama. Nu cutezau să rămână singure și asta mi-a scăpat viața.

— Impușcăturile s'au urmat necontenit până târziu. Pe *Nicola* și *Nicodem* nu i-am mai văzut. Ciupele treceau cu greu. Către 3 ciasuri și jumătate, un ofițer, care făcea parte dintre conspiratori, intră la noi. Ținea în mână cheile lui *Nicola*. Știam acum ce s'a întâmplat. Cu toate aceste am întrebat unde e regele.

— A murit! — ni-a răspuns rîzând. — Nică *Draga* nu mai trăiește. Pe *Nicola* și *Nicodem* i-au prins și i-au dus la comanda generală, unde au murit, pentru-că

au încercat să se opună. — Apoi se resti către mama-mea.

— Unde sunt banii lui *Nicola*? Arată-mi masa lui!

L'am condus în odaia lui *Nicola*. Ofițerul a scormonit toate mesele și a găsit vr'o 6000 franci. Dar cu asta nu s'a mulțumit, ci a luat și banii ce-i avea mama-mea, precum și toate juvaerele... La rugărilor noastre ne-a înapoiat 2000 franci. Asta e d'ocamdată toată averea noastră.

Nu peste mult sosi o companie, care voia să arunce casa în aer. Ofițerul însă le-a strigat soldaților, că pot merge acasă. *Nicola* și *Nicodem* au murit.

— Altă dimineață au ținut la noi perchișie. Credeau că avem milioane, deși n'aveam nimic. *Nicola*, *Nicodem* și eu aveam leafa noastră de sublocotenenți. Mătușele mele primeau dela *Draga* fiecare ună 1000 franci... Din ziua aceea am fost prizonieri. Azi dimineață a venit la noi un ofițer. Ne-a adus juvaerele și banii răpiți, și ordinul că avem să plecăm numai decât. Am și plecat cu bucurie. Ce vom face nu știu. De ocamdată ne vom așeza în Viena. Apoi vom vedea...”

Și pe când într'un compartiment vecin delegația strigă „*živio Kralj Petro*”, familia *Lunievița* se retrase ca să plângă pe regele mort...

Colonelul Mașin despre Draga.

„*Sin Otocestva*” (Patriotul), un mare ziar rusesc din Petersburg publică în numărul său din urmă un interview ce l'a avut un corespondent al său cu *Mașin*, unul dintre șefii conspirației. Colonelul sârb a spus următoarele:

— *Draga* s'a măritat după fratele meu, omul cel mai de caracter. Femeia asta fatală intrată a stăpânit însă, încât fratele meu a rupt toate legăturile cu familia noastră și în rëndul întâiu cu mine, căci știa că eu îi țineam mereu în ochi. Cășă toria cu fratele meu a fost începutul neculul *Dragei*. A ajuns în poziția, d'a putea intra în cele dintâi societăți și d'ast putea împlini poftele cele mai luxoase. *Draga* însă visa altă poziție, dar cășătoria o împedeca. Se hotărî deci să desfacă această cășătoria cu orice preț. Nu știu de ce mijloace s'a servit, fapt e că fratele meu pe neașteptate căzu în pat și în curând muri, deși fusese un urias de om. D'atunci s'a închinat în inima mea ura față de această femeie infamă, care a răpit mai întâiu familia și un membru iubit, apoi l'a omorât, dar numai după ce l' făcuse să-i testeze averea întregă. Apoi a încercat tot posibilul să strângă aten-

ția regelui *Alexandru*, și acesta pe urmă intrată a îndrăgii-o, încât a luat de soție o femeie, care a fost amanta fie-cărui ofițer cer mai de ceva treabă.

Draga a observat însă ura mea; și-a îndupceat deci pe *Alexandru* să mă trimiță la graniță, încredințându-mi comanda unui regiment. Până la fratele meu, care avuase cele mai frumoase case din Belgrad, eu eram atașat militar la Viena, apoi ministrul plenipotențiar în Cettinie. Întrebați de principala *Nichita* și vă veți convinge despre adevărul celor apuse; tot deauna m'a încărcat de laude și în numărătoare scrierilor dela *Draga* m'a născut cariera asta frumoasă. M'a trimis la hotarele țării, unde am dus o viață atât de monotona, încât nu odăta îmi venise gândul să mă sinucid. Dar m'a răștinut gândul că trebuie să-l ră bun pe fratele meu nevinsat. Mi-am dat deci abdicarea și m'am reținut la Belgrad, unde mi-a fost ușor să pun la cale conspirația, căreia i-au căzut în rîe și persoane, a căror moarte o regret și eu din inimă.

Nu mă întrebă deși detașat. Eu, care am avut parte mare în executarea conspirației, eu însă abia trei pot de seamă de amănunte. Tragedia a decurs în ițăială mare. Am citit prin foți că a durat ore întregi. Nu i drept, n'a durat nici chiar o oră. Te asigur însă, că am fi arștat viața părechii regale, dacă am fi putut stoarce dela ea abdicarea sau promisiunea, că momentan vor părăsi Serbia. *Alexandru* poate ar fi potat dar odiosa de *Draga* s'a oșis. Nu ced n-aga, că un fel de plăcere voluptuoasă m'a cuprins, când am văzut acest trup de femeie svircolindu-se în sângele său propriu... Noi am fost eșecători ră-bușarii poporului sârb.

Regele Alexandru și Regina Draga.

— Amintiri. —

D. Gaston Stiegler publică în „*Le Temps*”, următoarele amintiri dela Conacul din Belgrad.

„Acum un an, în timpul cât am stat în Belgrad, am avut prilejul să fiu primit de regele *Alexandru* și de regina *Draga*.”

Toată Europa vorbea de ei în acel moment. Se publica pretinzând istoria legăturilor lor, se discuta asupra curioșetății ridicolei boale a reginei. Eram curios să văd această părechie de pe care se spuneau lucruri atât de extraordinare. Grație contelui *Vauvinezau*, miniștrul plenipotențiar al Franței am obținut o audiință.

Salonul în care am fost primit era drăguț mobilat în modă orientală, dar o modă orientală corijată de Paris.

Zădăric erau speranțele cu largă panoplie care să înțătuie până în diapond: fildesul și pietrele prețioase strălucneau pe isagane, pe puști, pe pistoale, care poate în lupta sa premă și a statal luxuoasă înaltitate.

Impușcătura aceasta a turburat fericirea părechii domnitoare și a devenit fatală pentru dâșii.

Domnița a fost alungată cu copii cu tot, la *Posarevați*, unde i-s'a făcut o curte specială. Mai târziu părechea domnitoare s'a împăcat și în Belgrad unde și-au mutat într'astea reședința, au dus curte comună; dar știm ce se întâmplă de obicei la astfel de ocașii: cu cât mai mult fie-care parte dorește să uite, cu atât mai ales li-se enervează dispoziția — până ce în urmă vine explozia.

În restimp și în stat s'au petrecut câte toate. N'aveam încă pătură inteligentă — aceasta a trebuit s'o importăm dela Sârbii din Ungaria, ear aceștia aduceau cu sine spiritul birocratic al lui *Metternich*. Asta era revoltător. Și după-ce tot pe vremea aceea străbătuse din apus reședintele vieții constituționale, noua dinastie era zi de zi mai aspru luată la critică. Acest spirit de rezistență — foarte curios — se nutria mereu din Rusia. *Miloș* adevă, neavând noi acasă școala, trimisese pe copii familiilor de frunte să-și facă în Rusia educația. Tinerii aceștia cărora abea le mijau mustățile și mergeau ca admiratori ai lui *Milos* în Rusia, acolo aveau ocașione

a cunoaște viața aristocratică rusească și se întorceau în țară cu convingerea, că *Obrenovicii* sunt totuși țărani simpli și cum ei au devenit voievozi cu aceleaș drepturi ei ar putea fi cel puțin conți ori baroni. Așa amărăciunea creștea în toate părțile și începuseră a șopti, a vorbi, mai târziu a striga:

— *Miloș* este o mână de fer. Fierește dela Turci a învățat meșteșugul guvernării. Scăpat-am oare de jugul turcesc? Bravo! asta sună bine, de cella ne valait pas la peine de changer de gouvernement, dacă domnitorul sârbesc guvernează așa ca un pașă turcesc.

O vreme oare-care *Miloș* a rezistat puvoifului prin aceea, că cedând așa numiților amici ai formelor constituționale, a făcut unele concesii și a dat țării constituția din 1835.

Dar era târziu. Toate patru grupe a nemulțumiților s'au unit, să detronizeze pe domnitor și să ridice pe tron pe cel mai bătrân fiu al său.

Și mânia Rusiei a izbucnit. Diplomatul *Miloș* adevă, de astă-dată a făcut totuși o mare naivitate. Fără permisiunea țarului a recercat Poarta pentru recunoașterea

ordinei de succesiune pe tron a familiei sârbe, afară de asta prin a ordarea constituției a tratat cu „elementele nemulțumite”. Când ponosul a ajuns la Neva, că *Miloș* nu guvernează ca un domnitor creștin ci ca un pașă turcesc, atunci cauza lui era cu desăvîșire perdută. În vreme ce se desvolta în chipul acesta tragedia domnitorului, se desvoltase și tragedia bărbatului. Pe țărana insultată până la sânge, pe soția înșelată, pe mama îngrijorată, ușor o puteau convinge adversarii bărbatului ei că numai așa poate asigura tronul pe seama fiilor săi, dacă se învoște la detronizarea domnitorului. În momentele acestea domnița s'a schimbat în femeie cu stigmatele sexului ei: și-a pus numele sub o jalbă, pe care fratele lui *Miloș* a înșinat-o în numele „poporului sârb” Țarului. Ceea-ce a urmat, era natural, persecutat de nemulțumiți, tradat de streberi, învinut de propria sa familie, *Miloș* și-a perdut tronul — și desrobitorul și fondatorul statului sârb a trebuit să plece în exil.

Și politica *Liubiței*?

(Va urma.)

Un alt salon mai mic atenant la cel dintâia servea de fumuar. Am remarcat portretele oficiale ale persoanelor familiei Obrenovic, opere reale și mișcări.

In acest agreabil palat trăia regele. Fie din cauza gustului său sâmbat, fie din cauza toamnei, ca și cum conținu amenințat el nu era mai de loc. O vândere ascuțea o ură permanentă între familia sa și aceea a Carageorgovicilor, de mai bine de un secol, de când strămoșul său Miloy făcuse să fie asasinat Carageorge. In urmă singur bu-nicului său Mihail plătise acest asasinat, dar asta nu era de ajuns. Carageorgovicii mai vroia stăge și vroia și tronul.

Alexandru știa aceasta și se încredința ori-cui, se consacra studiului și încredința familiei. Ne având nimic soldășesc în tem-peramentul său se ocupa cu ministrii și se-crerarii săi. Alele parcurii erau suficiente pentru promenadele sale. Nu lipsea decât vara, când se ducea în vast-le și piinele de vînat dăruite ce le avea la Niș. De alimn-terii încă viitoare, care este considerată ca o distracție, regală, nu-l atrăgea, mara-lui plăcere era de a se enfunda în cărți, mai cu seamă în cărțile franceze pentru care avea o afecție particulară.

Fizionomia lui Alexandru I era suri-zătoare și amabilă. Trăsurile feței sale nu aveau nici o ampolare. Capul său avea ceva redus, ca și când cineva l-ar fi storcoșit între mâni, și părul lui scurt și plat augmen-ta impresia de ceva șters.

Era o mică gogoasă, cu puțină mătășă neagră, o gogoasă făcută să se rostogolească ușor sub o impulsie străină.

Regele era în prada unor sentimente extrem de puternice pe care, de altminteri, nu cauta să le ascundă: oroarea lui pentru Austria, o violentă dorință de a face o vizită țării, și în sfârșit o imensă dragoste pentru regiă. Incepu să vorbească de Austria ru-gându-mă să nu spun nimic despre cele ce am vorbit asupra acestui subiect. Austria îl obseda, îl asalta de toate părțile, făcând ca el să-l poată scăpa. Nu putea să înceapă nimic fără ea, și ea abuz de aceasta, și tușia impunându-i mi de obligații umilitoare. Ea îl copleșea cu tutela ei inopurtună, mai cu seamă de când el se orientase către Rusia. Imi vorbi apoi de colonnii și de in-trigii. Pentru a se libera de Austria vroia să construiască un port pe Dunăre la Ra-dupevat, unde să poată sosi cu ușurință mărșurile franceze dela Marsilia prin Medi-terana sau Marea Neagră.

Apoi cum vorbi de călătoria pe care trebuia să o facă în Rusia.

— O vom face, eu și regiă, imi spunea el în energie, ori-ce s'ar pretinde, țării s'a angajat pe cuvîntul de onoare că ne va primi. Ne vom duce la toamnă.

Călătoria în Rusia, prezentarea țării, părea pentru acest regișor consacratea ofi-cială și definitivă, era recunoașterea de regiă a Dragii, acceptarea ei formală la cutăile europene.

D. Stiegler a văzut apoi pe rege și regiă la capela Curții. Iată cum își rezumă impresiile despre regiă:

„Am fost prezentat regiinei de către marele maresal al palatului. O remarcare mi s'a făcut de odată: marea diferență de vîrstă dintre cel doi soți. Regiina nu părea să aibă mai mult de 25 de ani, pe când regiă, pentru observatorul cel mai indul-gent nu părea a avea mai puțin de 40 de ani. S'ar fi zis că era la braț cu mășuca lui. De sigur regiă trebuia să fi fost foarte frumoasă.

Am înțeles lucrul acesta din regulari-tatea trăsăturilor, din finețea buzelor de un deseam ferm și net, din frumșetea ochilor negri și plini de viață.

Der capul era gras; cărnurile debor-dante și flace o făcea informă. Cu toate ast a. decăderea nu nimicise distincțiunea și grația fetei. Draga nu avea nici un semn de vîngăritat. Departe de a fi van-itoseă și mandă tot păru foarte simplă. Era amabilă fără sfârșire.

Ceea ce rămăsese din frumșete era apărut atât pe cât era posibil.

Pe când vorbeam cu regiă, am ob-servat cu departe un frîș delicat și elegant, preocupat cum să se poarte pălăria și să privească femeile. Era fratele regiinei, pe care Draga îl designase ca moștenitor pre-sumtiv. El a plătit acest preț cu sin-gele său.

Manifestul Regelui.

Eată manifestul prin care regele Serbiei anunță că primește alegerea: „Pînă grația lui Dumnezeu și voința națională, am fost chemat pe tronul stră-moșilor mei. Declar că mă supun deciziunii

națiunii de a mă urea astăzi pe tronul Ser-biei. Consider ca o primă datorie de a mul-tumi lui Dumnezeu pentru grația sa și de a exprima în același timp speranța că pu-terile vor recunoște urcarea mea pe tron, făcută în mod legal. Aceasta cu atât mai mult, cu cât sunt hotărît de a îndruma Serbia spre o eră de liniște, de ordine și de pro-speritate.”

Imi isu îndatorire către poporul meu că voi respecta drepturile tuturor, voi face totul cu puțința pentru a fi un rege consti-tuțional și pentru a păstra legile care gar-antează buna stare a scumpului meu popor.

„De aceea învit prin acest prim ma-nifest pe toți șefii bisericii, pe toți repre-sentanții autorităților civile, pe toți șefii mi-litari de a rămâne în funcțiunile lor și de a-și îndeplini datorile ce le incumbă.”

„Declar că dau uitărei toate evenimen-tele care în ultimii 40 de ani, au putut să mă atingă personal, și care s'au petrecut în împrejurări extraordinare.”

Fie-care sărb patriot va găsi sub demnia mea protecțiunea necesară pentru viața sa morală și materială, devisa dinastiei mele fiind totdeauna: Pentru cruce și sfînta noastră libertate.

„Cu această deviză care mă leagă de armată și de biserica ortodoxă, mă ure pe tronul Serbiei sub numele de: Petre I, Re-gele Serbiei.”

„Rug pe Dumnezeu de a răspândi misericordia sa asupra poporului meu și trimit tuturor salutare mea regală.”

Modificările constituțiunii din 1888, au fost adoptate de Skapcină cu 113 voturi contra 3. Senatul le-a admis în unanimitate.

Răspuns împăratului!

— Alegerea pentru dieta imperială din Germania. —

In lumea întreagă a străbătut deja știrea despre învingerea social-demo-crațiilor germani, și toate foile îl de-dică articole mai lungi. „Tribuna” dela Roma, în unul dintre numerii săi din urmă serie, că călătoria îm-păratului la Roma, drumul de Canossa, n'a folosit nimic. Formula coroanei și a altarului și-a perdit vraja. Greșala cea mai mare e însă, că împăratul vrea să impună voința sa, călcînd în picioare voința unui popor întreg.

„Vorwärts”, organul partidului so-cial democrat, scriind despre rezultatul alegerilor, încheie articolul cu cuvîn-tele. „Al nostru e imperiul German, a noastră e lumea.”

La 5 Decembrie 1902 împăratul Wilhelm le scrijese muncitorilor:

„De ani lungi vă lăsați seduși de agi-tatorii socialisti. Credeți că fără ajutorul lor, starea voastră nu se poate îm-bunătăți, că nu vă ia nimeni în seamă. Asta e minciună. Acești agitatori vreau să vă afâțe numai în contra celorlalte clase, în contra tronului și al altarului, și nu fac altă decât vă exploatează, vă ter-orizează și ve fac robii lor... N'au voit binele vostru, ci au afâțat în contra cla-selor, au lătit calumni și nimic n'a fost sfînt în ochii lor. Cu astfel de oament, om cîștî nu poate, nu-i ertat să stea de vorbă.”

Și a vorbit împăratul și a vorbit acum și țara. Trei milioane de cetățeni și-au dat voturile pentru 58 de „astfel de oament”.

Sărbarea dela școala de fete.

Eri a avut loc în internatul școlii su-perioare de fete din Arad o producțiune musicalo-declamatonică prea succasă. Pro-grama vastă de 23 punte, a dat prilej unui mare număr de eleve să dediească pro-gresul făcut în decursul anului. Au fost cântări de cor, piese de pian și declamări în trei limbi. Dintre elevele care s'au produs, s'a distins în rindul întâi eleva Veturia Blaga prin declamările ei, trădînd un pronunțat talent dramatic. Asemenea au fost ascultate cu mult interes și celelalte eleve. Notez un fapt, meritul corpului profesoral eleva H. Raș, a cărei declamare („Rugă-mîntea din urmă”) a plăcut atât de mult, acu's trei ani, când a intrat pentru întâia

dată în institut, nu știa nici o vorbă ro-mânească.

Intreaga producțiune a făcut cea mai bună impresie. Înainte de încheiere, di-rectorul institutului, dl Vasilie Goldiș a adresat elevelor câte-va cuvinte isvorite din inimă, aducîndu-le aminte, că în locul întăiu datorează recunoștință I. P. S. bu-nului nostru episcop, Ioan Papp, care, cel dintăiu, a dat dovezi de interesu viu ce-l poartă acestui institut. Pe lângă sumele ce s'au luat în bugetul consistoru-lui, I. P. S. Sa și din veniturile proprii a jertfit sume însemnate pentru binele institutului. Comisarul consistorial, dl George Lazar, d'asemenea roștește câte-va cuvinte calde.

A fost de față un public numeros. Dintre dame am notat doamnele: Goldiș, Raicu, Pipos, vîd. Secula, Pap, Dr. Raș, Barbu, Secula, Mihalin, Petran, Moldovan, Nicorescu, d-na Steinitzer cu sora și ne-poata, Moga, vîd. Dogariu, Dascăl, Ercan, și domnișoarele Dimitrescu, Dora Vuia, Aurica Raș, Popescu, N. delcu și Stoicu.

Intr'o sală mare au fost espuse lucruri de mână ale elevelor: rodul unui an de muncă. Am observat și câte-va de senari și picturi frumoase. Aranjamentul a fost de gust.

Pielele de musică le-a instruat d-șoara profesoară Pipos; declamările d-șoara di-rectoare Cornelia Muciu-Urechie și d-na Lucreția Russu Șirianu. Laudă lor!

NOUĂȚI.

ARAD, 22 Iunie n. 1903.

Dela Institutul teologico-pedagogic din Arad. Examenele de clasă se continuă și azi la acest institut. Iau parte, ca tri-mișt din partea Consistorului, dl referent și protopop George Popovici și secretarul V. Goldiș.

Privitor la examenul de calificăție a învătătorilor, avem să rectificăm cifra dată. S'au prezentat adică la examen nu 63, ci 53 candidați, dintre cari au și fost calificăți 40. Dintre elevele școlii de fete din Arad s'au prezentat 9 candidate, care au obținut toate notă bună, dar trei au să facă corigență din limba maghiară.

Osîndit pentru lesa-majestate. După o pertractare lungă de 3 zile, Sămbătă s'a adus judecata în procesul intentat de pro-curatura din Budapesta, contra lui Dr. Kalmár pentru lesa-majestate, cuprinsă în studiul critic scris de el despre cartea lui Beksic. Kalmár a fost osîndit la 3 luni temniță de stat. Pertractarea a fost bogată în sensații. Așa Kalmár în vorbirea sa de apărare a spus că vorbirea procurorului e o grădină de flori, în care însă sunt și mulți spini de măgari. Procurorul a cerut dela prezedinte să-l îndrume pe Kalmár la ordine; prezedintele a denegat-o: S'a ridicat atunci o voce în public și s'a produs așa șgomot, încât prezedintele a fost silit să or-doneze evacuarea salei.

Nou avocat român în Buteni. Dl Dr. Aurel Grozda, unul dintre tinerii nostri distinși, anunță că-și des-chide cancelarie advocațială în Bu-teni. Il felicităm cu iubire și-i dorim din suflet tot succesul.

Promovări. Din Cluj ni-se scrie, că la 20 Iunie au fost promovați la gradul de doctori în drepturi harnicii nostri tineri Pavel Obădean și Simeon Cheșian. — Il felicităm.

Majestatea Sa Lebaudy. Renu-mitul fabricant de zahăr, archimilionarul Jacques Lebaudy, care de presinte petrece în Africa apuseană va ajunge rege — între sălbaticii! — așa se scrie cel puțin din Paris. În părțile apusene ale pustei Sa-hara trăiesc anume două neamuri de arapi: Boiadorii și Juby ii, cari posed un teri-toriu de 300 kilometri pătrați. Aceștia l-au recunoscut pe Lebaudy de domnul lor. E vorba că Lebaudy va fonda acum un port și un oraș mare.

„Foiaș comitatului”. Ministrul Széll a fost hotărît ca fie-care comitat să-și aibă gazeta lui, în care să se publice acte oficiale, regulamente etc. Comitetul ad-ministrativ al comitatului Sibiu a hotărît în Martie a. c., ca foiaș comitatului Sibiu să se publice în limba română și germană, după-cum e și populațiunea. Széll a nimicit însă acest conclud, poruncind să se publice numai în limba maghiară, pentru-că așa ar pretinde legea.

ULTIME ȘTIRI.

Belgrad, 21 Iunie. La sosirea re-gelui Petru, Miercuri dimineața, se vor presenta la gară: guvernul, me-tropolitul cu suita de episcopi și proo-țimea, Senatul, consiliul de stat, Scu-pcina, membrii tribunalelor, corpul de oficianți și membrii consiliului oră-șenesc. Metropolitul va întinde regelui pîne și sare. Regele va trece în re-vistă compania de onoare, ear după acestea guvernul, Senatul și deputa-țiunile vor saluta pe regele prin vor-biri. Regele a și aprobat programul acesta de sărbare. Cu toate, că con-form constituției noui Senatul a in-cetat, totuși fostul vice-prezedinte al Senatului, Gersici, va ținea vorbire separată. Dela gară regele va merge la biserica, unde se va celebra un Te-Deum. Dela biserica Petru se va duce în Conacul cel nou. Ocuparea tronului a regelui Petru va fi îm-preunată cu o sărbare de trei zile. La Topcider va fi și sărbare populară, însuși regele va lua parte la ea. Gu-vernul a reactivat pe acel oficeri, cari au fost puși în anii din urmă în rezervă.

Pe drumul, pe unde va trece regele Petru, vor fi ridicate trei ar-curi de triumf. Inscriptiunile de pe arcurile triumfale le-a scris primul poet sârb, Borislav Cvetkovic. Din inscripțiunile acestea prima e aceasta: Pe regele drept îl ajută Dumnezeu; cu el va fi și poporul fericit. A doua: Trăiască Petru, sânge din sângele nostru! Bine at venit, Petre! Bără alta: Un semisecol a ținut deșteptarea; acum sfînta libertate ne unește! Tu ești al nostru și noi at Tăi! O altă inscripție e urmă-toarea: Rege iubit, ia pildă dela tatăl tău, care a servit cauza sfîntă!

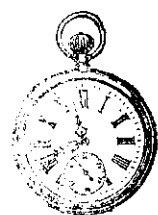
Astăzi au depus jurămînt gen-darmii. Joi, după sosirea regelui se vor servi în toate bisericile din țeară Te-Deum-uri.

Londra, 21 Iunie. Agenția „Reuter” din Londra anunță că guvernul englez a sistat ori-ce legături diplo-matice cu Serbia și că și-a re-chemat ambasadorul acasă. Interesele supușilor englezi vor fi apărate însă de consulatul englez.

Petersburg, 21 Iunie. Un bărbat po-litic distins din Belgrad a scris în ziarul de aici „Trgovinski Glasnik” un articol interesant privitor la pe-depsirea oficerilor, cari au omorît pe Alexandru și Draga Mașina.

Oficerii, zice bărbatul acela de stat, nu se pot pedepsi din 4 cauze. Prima dată de aceea, că împrejurările i-au silit la fapta acea; a doua oară, că au primit dela Scupcină, care este reprezentanța poporului, grație; a treia oară regele Petru nu-i poate pedepsi căci când ei au săvîrșit crima, el era în exil; a patra oară nu se pot pedepsi, căci acel, cari pretind aceasta, nu pot să aducă exemplu din istoria lor, ci exemplul țării Petru, care a fost omorît de oamenii fiului său, este asemănător sfîrșitului lui Alexandru.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Atelier pentru repararea ciasornicelor

Arad, strada Deák Ferencz Nr. 10 (In colțul străzii Lázár Vilmos.)

Primește se repar **ciasornice** garantând pe 3 ani. In Arad n'a existat încă atelier in care să se lucreze mai ieftin.

Am un **deposit de tot felul de**
ciasornice de buzunar și de părete,
precum și orologii cari deșteaptă. Toate exacte și de bună calitate.

Cu deosebită stimă:

Örményi Gyula,
ciasornicar.

943 8-50

Pentru toate afacerile ce se ivesc cu ocaziunea mutărilor am onoare a atrage atențiunea unor public asupra lucrărilor de ori-ce ram de

Tapiserie și decorațiune

ce le efectueșc in atelierul meu in Arad, in strada Vörösmarthy Nr. 3, vis-a-vis de teatru.

Unde pentru prețurile cele mai moderate efectueșc precis
Lucrări noue și reparări,
precum și îmbrăcarea meselor de biliard.

Cu deosebită stimă:

UHERECZKY GÉZA,
tapesier și decorator.

952 8-50

NAGY ADOLF

unicigiu de zidiri și artă.

Arad colțul străzilor Hunyady și Szent-Pál.

Primește toate lucrările ce se țin de meseria asta, precum: canalizări, instalări de apeducturi, reparări de closeturi (astupate), și tot felul de

Lucrări de zidiri

deosebită simnuri de gust și de răspundere. Reliefuli și dolăzi pentru păstrarea ghiței pe seama măcelarilor și cafelelor.

Tot felul de aranjamente de culină prompt și estin.

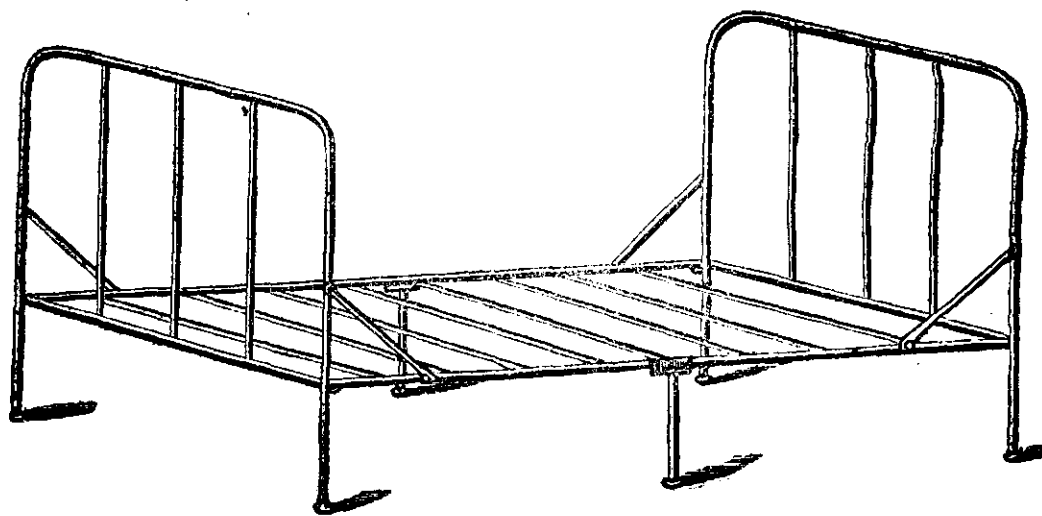
983 5-25 Reparări și comande din provincia grabnic și solid.

TUNSZKY și MIHAJLOVITS

Fabrică de mobile de fer și saltele de rociuri de sirmă.

ARAD, colțul străzii Templom și Kölcsey.

Primim tot felul de lucrări aparținătoare acestui ram așa:
aranjarea de casarme de soldați și pompieri, școli, institute și cafenele.

Corturi de grădină (de descompus) și pavilonuri,
pentru cafenele și restauranturi.

— Trimitem in loc și provincia comercianților spre vizare mai departe. —

982 5-50

— Lucru escelent. — Lustru de gust. —

— Promptitudine rară! —

Telefon: 440

Telefon: 440

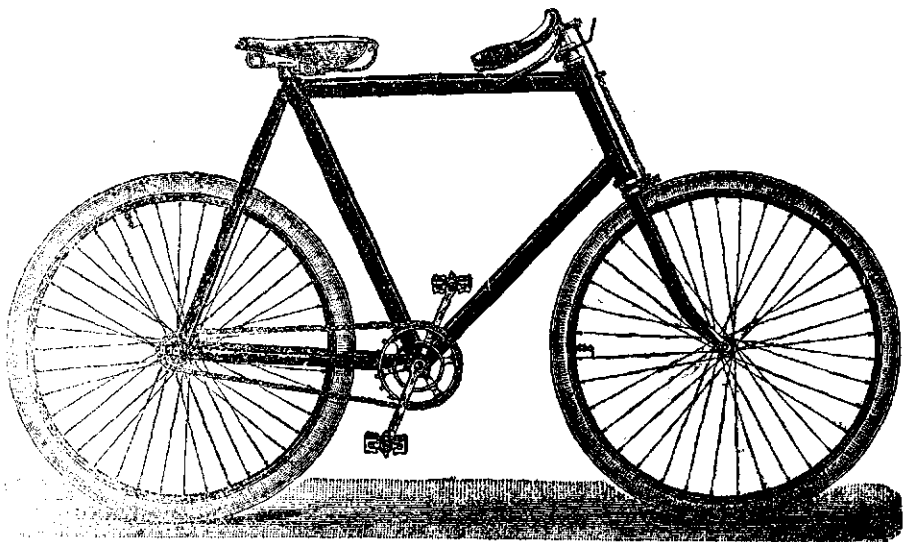
Koch Dániel

ARAD, strada Deák Ferencz Nr. 42,
vis à-vis de hotelul „Crucea-albă“.

Mare deposit de biciclete de primul rang, de mașini de
cusut și exclusiv deposit de cele mai vestite biciclete

„Puch“.

Primește in lucrare transformarea totală, emailarea in toate
colorile, precum și nickelarea a ori-ce biciclete.

Părți constituitoare de biciclete și mașini de cusut,
precum și tot felul de fabricate pentru mașini permanent
se gășesc in magazinul meu.

Biciclete și mașini de cusut se vënd cu prețuri favorabile.

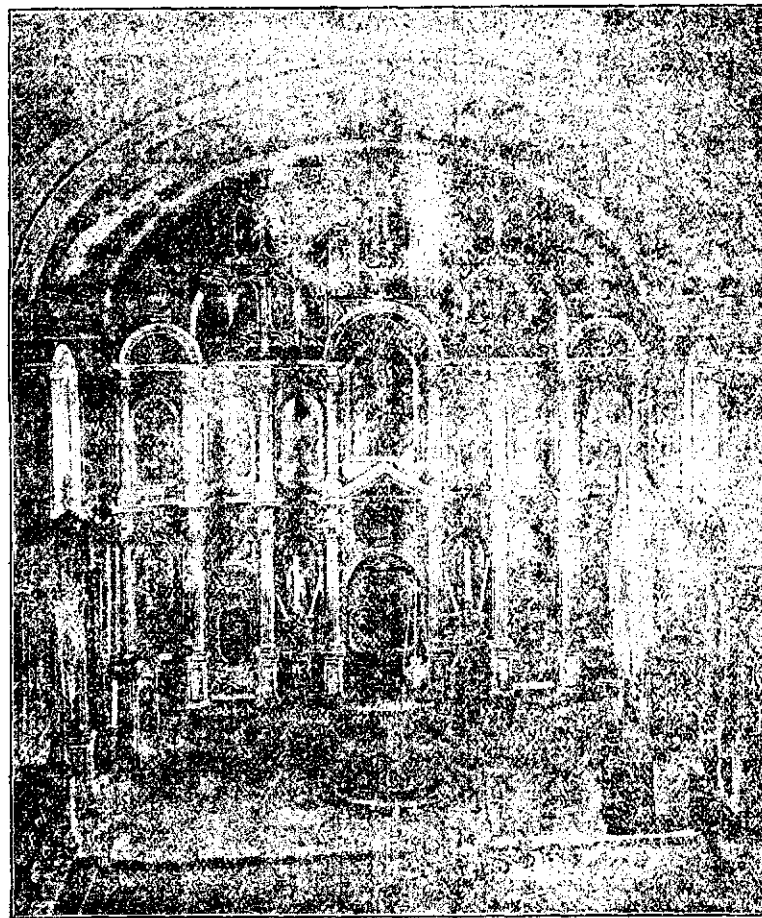
Aplicarea la locul lor a sonerelor electrice și a telefoanelor
de casă se esecută cu prețuri foarte avantajoase.

Mare magazin de mașini electrice.
Mare atelier pentru reparatură.

Comandele din provincia se îndeplinesc cu toată punctualitatea.

733 -47

Ioan Cotîrlă și fiul,
atelier de sculptură, tâmplărie și strugărie.
Oravița-română.

Aranjament complet pentru efepuire de iconostase (têmples), tronuri, je-
turi, strane, chivoturi, răpizi și ori-ce alte lucrări de lemnărie in bisericile
noastre de rit oriental. Schițare și efepuire de planuri după comande, mobile
și tot felul de instrumente de școală, bănci, table, catedre, mașini de socotit etc.

Prețuri moderate. — Garanță desvîrșită.

La cerere atestate despre rezultate de până acum. 867 -17